Rynok

Рік видання: XII. 1. X. 1934. Число: 6.

ЧАСОПИС ПЛАСТОВОЇ МОЛОДІ

На переломі...

Дня 15. Липня відбулося посвячення площі під пластовий табор у Вишній Апші, яку дарували селяне з Вишньої Апші, Михайло Медвідь і його дружина в розмірі двох гольдів.

Дванацять років минає, як уродився перший наш курінь українського пласту на Підкарпатській Руси. Довгий час і тяжкий ми залишили поза собою, а праці також чи мало. Тяжким камінистим шляхом мусіли ми добиватись власними силами зі спореним чолом до кращого завтра, до сучасности. Ми не опускали молотів зі стомлених рук, не оглядались на скровавлені стопи власних ніг, крок за кроком здобували ми чести та слави і довіря між рідним народом. І ми його здобули. Здобули солідністю та витревалістю в праці для загальної народньої ідеї. Сьогодні наш пласт числиться на тисячі, а не десятки, а надіємось, що в недовгім часі зможемо числитись і на десятки тисяч.

Весь минулий час ми примушені були тинятися з нашими таборами по невласній землі. Та цьогодняшний день є днем перелому. Наш табор збудований на власній вже землі, за що щиру подяку складаємо брату „Батькові" та сестрі „Матусі" — родині Медведів, поміччу яких ми осягнули давних наших мрій і опинились першим сталим табором на власному ґрунті.

Ґесто цих двох старших людей, зі щирими чутливими українськими серцями, яким дарували вони для народньої ідеї одну частину свого маєтку, записане буде золотими буквами не лише в історії пластового руху на Підкарпаттю, але і в історої українського народнього відродження; примір їх нехай

БІБЛІОТЕКА НАУКОВ. Т-ВА ім. ШЕВЧЕНКА
ЛЬВІВСЬКА БІБЛІОТЕКА АН УРСР № К-2258

блестить по цілому нашому краю голосячи, що ми мусимо жити, бо ми вміємо для ідеї й жертви приносити.

А ми, найкраща українська молодь, — пластуни, в час сьогодняшного великого для нас свята, складаємо Тобі рідний народе щиру присягу, що невпинно будемо працювати далі, новими силами будемо пробивати хочби й найбільше тернисті та камянисті шляхи, щоб здобути слави та кращого завтра Тобі рідний народе.

Сильно, красно, обережно, бистро — до нашої мети.

Ю. Грім :

І по десятьох роках . . .

І по десятьох роках після твоєї смерти щиро згадую Тебе, мій бувший Провідниче, якому завдячую, що я пластун . . . Неймовірним було, що Остап Вахнянин, з яким ми перед великими феріями „до побачення ‘прощались, вжене є між живими . . . Згадую Твою трагічну смерть . . . 30. VIII. 1924. їхав вечером ровером ст імкою вулицею (Домбал'я) в Ужгороді і впав так нещасно, що розбив собі череп. На другий день помер в шпиталю . . . Заплакали Твої пластунчики, не стало їм Батька Провідника . . Похоронили Тебе дочасно на Кальварії ; Твої свояки не лишили Тебе спочивати тут, між нами. 28. III. 1925 р. приїхали до Ужгороду і проти нашого бажання перевезли Твоє тіло до родинного гробовця до Львова. Відпровадили ми Тебе на останню путь . . . А на місці дочасної могили на Кальварії лишився невеличкий, але гарний камяний памятник з написом про Твій короткий відпочинок там . . . Згадую це по десятьох роках, шукаю тих, які тоді окружали Тебе. Не багато нас лишилось, правда. Але нас кількох, яким Ти вказав „соняшний шлях“ — „Пластовий шлях за красою життя“, виконало все, що могли і нині хоч сумно згадувати ту велику втрату, однак нас наповняє миле почуття, що Тобою засіяне зерно не пропало. Пласт живе, росте і в десятиліття Твого відходу від нас вдячно згадує Тебе 3000 членна Укр. пл. родина. Твій дух і на далі зістане з нами, ми підіймемо пл. стяг ще вище і понесемо його в кожне сільце. Спочивай, спи спокійним сном, Брате Остапе,

Твоя заслуга для укр. молоді Підкарпаття забезпечила для Тебе нашу вічну вдячність. . .

Після пятьох років по Твому відході від нас (в 1930.) році відвідало кількох нас Твою могилу у Львові . . . Тепер — не можемо її відв'дати, але згадаємо Тебе в пл. родині. (Скрізь по Підкарпатті, де є хоч горстка пластунів, зійдімся на півгодинку в домівці і згадаймо пок. О. Вахнянина.)

Івасик іде на перші сходини

Івасик уже один місяць ходив до школи, коли одного дня пан учитель сказав, що всі пластуни і ті, що хотять стати пластунами, мають прийти по обіді на перші пластові сходини, які відбудуться на полянці біля ліску за селом.

Всі хлопці й дівчата зібралися зараз по обіді на дворі школи. Туди прийшов і Івасик зі своїм найвірнійшим приятелем Юрком Лемаком, що жив у їхнім сусідстві, а ходив уже до третої класи школи. Юрко вже був пластуном; мав перший іспит, був одно літо в таборі, де і присягу зложив.

Івасик богато чого чув уже від Юрка про пластове життя, але зато нетерпеливо чекав на перші сходини, щоб і від пана учителя почув що то властиво таке пласт.

На дворі школи хлопці поділилися на дві ґрупи. Одна менша ґрупа, на команду старшого вже хлопця устроїлась в ряди і на приказ „ходом руш“ вирушила вздовж села в напрям полянки. Решта хлопців і дівчат зісталися ще на дворі школи.

Івасик дуже хотів знати, куди й чому той гурток хлопців пішов на перед. Юрко пояснював йому.

— Це розвідчики. Вони пішли наперед, щоб приготовити спокійний хід дорогою цілому куріневи. При тім будуть робити для нас значкованя. Курінь, значкованя. Оба сесі слова були для Івасика чужими, але вже не смів Юрка питатися про їхнє значіння. Пан учи-

Щоденником Українця з Підкарпатської Руси може бути лише
„Новий Час“
що виходить у Львові, ул. Косціюшка І-а. Передплата на рік 160 Кч

тель певно скаже дещо про ні на сходинах, подумав собі.

Скоро, як лише розвідчики відійшли, устроїв пан учитель в ряди й решту дітей і вони рушили походом вздовж села до ліса.

Ще не вийшли з двора школи, як ті, що на переді ряду були зачали співати пісню — „раз, два, раз, два.

діти в гай. . . “

І залунала пісня з уст усієї шкільної молоді, що вирушила на перші пластові сходини.

Серед села була перехрестня улиць. Івасик вже здалеку над тим міркував, куди повезуть їх ті, що перед ведуть. Чи підуть просто, чи закрутять на ліво, чи може на право. Про своє міркування сказав і Юркові, що був його парою.

— Не бійся. Вони мусять нас добре повести. Це старі вже пластуни. Знають, що на перехресті дороги мусить бути значок.

І справді. Як лише чолові дійшли до місця, де дороги перехрещувались, стали а за ними став и цілий ряд.

— Новики, ходіть всі сюди, сказав один з пластунів.

Всі вони збіглися туди, а той пластун показав їм одну плиту, на якій крейдою нарисована була стріла.

— Бачите хлопці. Вістря стріли показує дорогу на право. Туди маємо всі ити.

І рушили всі далі. Ледви йшли пару кроків, коли чолові знову застановили й показали новинкам новий значок. Цей значок вже показував близкість студні з водою до питя.

Ще три такі значки знайшли вони йдучи дорогою, поки дійшли на місце призначене для перших пластових сходин.

В слідуючім числі напишемо, як відбулися перші пластові сходини, на яких вписали Івасика до пласту.

УРЯДОВІ ПЛ. ВІСТІ.

— *Всім Окружним Звітодавцям, їх заступникам та членам Управи „Союзу“.* На основі листа Гол. Пл. Управи в Ужгороді з дня 12. IX. 34., ц. р., отсим маю честь запросити Тебе, Сестро-Брате, на пластову *Нараду Окружних Звітодавців* і їх заступників, яка відбудеться дня 30. IX. ц. р. в Севлюші в держ. нар. школі о 9. год. рано. Програма: 1. Відкриття сходин, провірення присутности; 2. Справа внутрішнього правильника Пласту; зачитання проекту, дебата і схвалення; 3. Пластова діяльність: а) Звіти окр. звітодавців, б) Внесення на іменування звязкових для пл. Курінів, в) Курс для провідників, г) Одностроїй

новиків-лисичок і вовченят — та село — пластунів; 4 Вільні внески. (Подати письменно перед початком нарад.)

— *Пригадується* всім пл. куріням, щоби вже від тепер готовились до відсвяткування дня свободи 28. X. Допоручається участь в поході, академіях чи виставах. В поході брати пл. національний прапор і гурткові прапори. Рівнож доручається вже від тепер готовитись до традиційного пл. Миколаївського свята. Добра підготівка дасть добрий успіх. Збільшите грошеві засоби курінів, зробите реклямy Пласто-ві і радість дітям. Закладайте де лиш можна пл. хори, вправляйте спів, готуйтесь з колядою на Різдво. Так здобудете фонди на табор чи инші потреби.

— *Куріні*, які й досі неподали звіти діяльности за мин. шк. рік, будуть потягнені до відвічальности. Які й тепер не пришлють (до 10. X.) будуть по переведенні слідства р о з в я з а н і !

Ю. Грім:

Десять літ тому в Празі...

Я там був, коли спалено в крематорії земні останки першого жупного звітодавця (краєвого звіт. всіх курінів), пок. бр. Йосифа Пешека. Ледви поховали одного, забрала від нас другого заслуженого пл. діяча невмолима смерть. Йому треба завдячувати, що Пласт скоро поширився по Підкарпатті. Був щирим прихильником нашого шкільництва і молоді. Помер в Празі. Нас шістьох пластунів Ужгородців виїхало туди на його похорон. В останне передав я Йому пл. привіт нашої молоді. Їдучи до дому з Праги чогось сумно стало . . . Забогато втрат на один рік. Роки втікають — вже десятий минає від тоді. Згадуймо добродіїв нашого Пласту і виконуймо їхній заповіт: „Пласт наша гордість і мрія, для вітчини це наш труд“ . . .

Освіта і праця є найліпшим оружієм до здобуття прихильности долі.

Наріканням не поможемо собі!

— *Відновлення пластової праці в Севлюші.* З початком шкільного року відновлено пластові курені при торговельній і горожанській школах в Севлюші. Пластову працю при торговельній школі веде бр. Яків Шепель, а при горожанській школі бр. Іван Ревай і бр. Микола Грицак. Помітне сильне заінтересування молоді пластовим життям, що видно і йз того, що до пласту вписалося майже два рази стільки членів, як було минулого року.

— *Пласт у Великій Ченґаві.* Ведення пластового курінню у Вел. Ченґаві перебрав тамошний учитель Августин Ваш і сестра Йолана Левдарова.

— *Пласт у Вел. Раківці.* У Вел. Раківці переорґанізований пласт. Працю поведе й цього року бр. Олекса Біро, а помагати йому буде бр. Іван Лях.

— *Засідання О. Пл. Старшини в Хусті* відбулось 18. IX. ц. р. Склад Старшини: голова бр. окр. звіт. Др. Мих. Гупаловський, разом і скарбник, заст. бр. Евг Шерегій, секретарем обрано бр. Авг. Чичуру; в Хусті є 5 курінів пластунів-ок, 2 куріні новиків і один курінь ст. пластунів-ок. О. Пл. Старшина опікується новозаложеними пл. частинами у Воловому. Пласт у Хусті готується до участи в святкуванні дня свободи. О. Пл. Старшина відбуватиме свої засідання що місяця в днях між 10—20.

— *Пласт у Вел. Копані.* І у Великій Копані віджив пласт іменованем туди учителя Михайла Бори. Переорґанізовано куріні і утворено хлопячі й дівочі відділи.

— *Пластовий хор в Севлюші.* При Севлюшських пластових курінях зорґанізував бр. Микола Грицак пластовий співацький хор. Хор числить наразі 24 членів.

— *Пластовий драматичний гурток в Севлюші.* При пластовім курінні торговельної школи в Севлюші утворено драматичний гурток, який поведе бр. Тарканій.

— *Пласт в Кос. Поляні.* На ініціятиву кр. звітодавця відбулись в Косівській Поляні дня 9. IX. с. р. установчі сходини старших пластунів. Сходини скликав і перевів ст. пл. З. куріня „Скоб“ у Бичкові, Олекса Брехлічук, абс курсу. Новий курінь числить 15 душ селянських парубків. Патрон куріня Довбуш, курінний Ол. Брехлічук. Готуються до І. пл. іспиту. А що Богданці, коли заложите у себе Пласт ...?

Петро Пойда.

ХВИЛЯ.

Куди не йду, куди не гляну,
Усюди бачу хвилю пяну,
Одні сміються, другі плачуть,
Літають треті, інші скачуть.
Нема того, щоб жив без діла,
Щоб хвиля ця йэго не гріла,
Щоб праці жар не ніс в хашину,
Ну, бачив хто таку людину?..

Варта.

Маю нічну сторожу. В однострою, з палицею в руках ходжу з пластункою Н по дівочому таборі. Думаю, що би я зробила при нападі на табор, чи налякала би ся? У відповідь зявилася думка, що пластунка серед природи повинна почуватися як найліпше і нічого не лякатися. Але ось що! якісь очі дивляться з під куща на мене! Такі ясні! Мене огорнув жах! Хочу крикнути — не можу, трівогу почати боюся, свистка теж не маю. Електричною лямпою боюсь світити. Стою мов закопана, ані руш. Палицю теж не чую, чи е вона в руках чи ні. Стою так вже щось чверть години. Накінець набрала відваги і думаю, що завтра скажуть дівчата пл. ки, що з мене стався такий боягуз! Пустилась на відважний останний крок з палицею, якої вістря прямувало на ті очі. Остання хвиля. — Що то? І шуму нема, і очей немає? Засвітила електричною лямпою і бачу, що з тих очей зробився — кусок гнилого дерева, який мене так здорово налякав. — Хитра

К·А·Ж·У·Т·Ь:

що краєвий звітодавець не засиплює куріні обіжниками,
що мукачівські пластуни дуже точні у сплачуванню передплатного,
що редакційна колегія аж занадто вже перепрацювалась,
що в гуцульскім таборі майже зовсім не вживалося слово „позір“!
що в солочинськім таборі були аж два гарні дни,
що нарешті і в Ясіню заложиться пластовий курінь,
що севлюшські пластуни всі ходять на хорові проби.

В. К (Вогні):

Працюй над собою.

Кожний працює й думає. Та не кожний думає над своїми словами та вчинками, не кожний працює над собою.

Саме з цього треба починати кожному. Та як воно має проявлятися в життю? Кожна одиниця живе своїм особистим та громадським життям Загально можна замітити, що чим багатше особисте життя одиниці, тим більше вона спроможна внести в громадське життя. Тим одиниця цінна.

Що складається на особисті цінності людини? Це її ідейність, характерність, одновгідність слів та вчинків, чесність, знання, відвічальність за свої слова та вчинки, здібність, зарадність. У співжиттю молодь виявляє свої прикмети та хиби.

Щоб знати, як слід працювати над собою, треба найти по змозі всі прикмети й хиби юнацького віку та їх обговорити. Кожний повинен думати над своїми словами та вчинками. Коли хочеш щонебудь сказати, треба подумати, що саме хочеш сказати. Подумати, чи це, що хочеш сказати, буде сказано у відповідному часі та місці й у відповідний спосіб.

Спомини з гуцульського табору.

Дарування румунського прапору нашим пластунам.

Легкий вітерець розвіяв туман, який стеливсь над Гуцульським табором. І сонечко зійшло з гори і своїми лучами будило пластунів з так милого сну. Залунав голос труби і понісся на вершки гір, котрі суть окрасою Гуцульського табору. Кождий хутко побіг над річку рмиватись Жарти переливались між пластунами. З братів хтось озвався „Сьогодня на збірці румунські пластуни які таборують з нами хочуть зробити несподіванку". А яку? Ніхто не знав.

Незадовго залунав голос труби. Всі в повних одностроях спішать на „збірку". І дівчата сього дня поспішились, щоби бути точними на збірці.

Всюди в таборі настала тишина. Лише комендант Грім дає острі денні накази. По

звіті виступив курінний провідник Румунських пластунів з Сиготу з просьбою, щоби пластуни Підпарпатя, які таборують, приняли дар : їх національний пл. прапор. Брат комендант табору Грім перебрав прапор висказав нашу щиру подяку за дарунок і звернув всім увагу, щоби відносились з пошаною до даровано-го нам прапору, як до свого синьожовтого, бо це вперше дістав наш Пласт заграничний прапор. Була то приємна хвиля, коли всі співають пластовий гимн а на високе прапорище піднімаються вже два прапори. Ці хвилі зворушили кожного доброго пластуна. Як два заприсягнені пластуни звіривши собі братерство, пишаються два прапори над Гуцульським табором.

Ті Румунські пластуни, що дарували свій прапор, дійсно захопились нами і ставились до нас з братерською прихильністтю. Є надія, що зернятка які засіяли наші бр. пластуни в їх душу зійдуть свідомістю і вони будуть також прихильні до наших братів на Буковині та дадуть їм такіж права і вольність, як ми маємо від братів Чехів О. Хитра.

Найкращим литературним журналом молоді є

„Дажбог“

що виходить щомісяця у Львові, ул. Корнятків 1-II
Передплата на рік 40 Кč.

Останнє слово до післяплатників.

Панове — Братя! До тепер в кожнім майже числі звертались ми до вас вічливо : заплатіть тих мізерних Кч 5 передплати. Для многих наших читачів і ця наша вічливість нічого не помагала : вони зістали закамянілими що до виповнюваня тих чеків, які ми майже до кожного числа прикладали. Нерозважили собі ці хроничні після — неплатники, що цею своєю впертістю до неплачення передплати заподіяли нам не малої шкоди. Це наше, хоч і трохи інше формою, упімнення є послідне. За ним слідують уже лише почтові прикази, які по 15.-му жовтню засилаємо кождому впертому післяплатникови.

Легше другому розказувати, як над собою панувати.

— *Наш державний гимн 100 річний.* Сто років минає цього року, як перший раз заспівано пісню „Kde domov můj", яка пізнійше стала народним, а по повстаню самостійної держави, державним гимном.

— *Новий шеф шкільного реферату.* Дотеперішнього шефа шкільного реферату дра Вацлава Славіка днем 1. вересня ц. р. відкликано до Праги, до министерства. Новим шефом реферату назначено фахового радника Віктора Кліму.

— *Нова книгарня в Ужгороді.* Педаґоґичне товариство Підкарпатської Руси відкрило цими днями в Ужгороді свою книгарню. Книгарня має на складі великий вибір українських книжок тутешних і заграничних видань.

Виходить у Львові гарно редаґований литературно-науковий часопис
„Дзвони"
Адреса: Львів, Японська ч. 7-II. Передплата для Чехословаччини 2 50 дол.

Наймодернійшим українським журналом літератури й мистецтва є
„Назустріч"
двотижднев ик. Виходить у Львові, Ринок 9. Передплата для Чехословаччини річно Kč 50.

— *Чотириста літ олівця.* В цьому році минає 400 років, як люде почали писати олівцем з ґрафіту.

— *Кольонська вода вбиває бактерії.* В Інституті Ґиґієни в Берлині перевели недавно тому лікарі досліди над кольонською водою и ствердили, що навіть найбільш розріджена вода вбиває різні бактерії, навіть такі, як дифтерія, тиф, сипняк.

— *150 — ліття далії.* Відома гарна квітка „Далія" святкує тепер 150 ліття свого істнування в Европі. В 1874 р. перевезли далію з Мексико в Европу.

Адміністрація „Пластун"-а має на складі книжки:
„Української бібліотеки"
річник I. Кожна книжка з гарно ілюстрованою обкладинкою, одна книжка коштує лише 4 Kč. (128 стор. друку.)
„Молоде Село",
необхідний підручник для культурно-освітних працівників села, коштує лише 2 Kč.

МОРОЧИГОЛОВКИ.

Од М. Б.

1 | ня / сін |

2 | ніж / жя |

3 | ля на |

Од Е. Ф.

1. З—ір їзд—на

2. Н Е О

3. 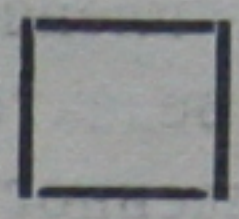 з

4. и 100 рич га / кни

ПОШТА РЕДАКТОРА.

З. К. Бер. Стилистичні задачі учеників пречінь не можемо містити в „Пластуні".

А. К. Поема дуже гарна, але до обєму нашого часопису трохи за довга. Колиб хотіли ї зкоротити, радо помістилиб в слідуючім числі.

Блеск. Коли автор морочиголовок не уважав потрібним розвязки заслати до наступного числа, то ми поміщення тих уважаємо днесь вже непотрібним. Чекаємо дальші причинки.

Гренджа. Цілком забув ти за нас Василька; можеб написав дещо!

Диканько. Хоч як чекали обіцяне оповідання, мусіли вийти без нього. Що сталося?

Пластунам Ні, Братя! Не лише на пробу видавали ми Пластуна цього року. Виходити буде він і від 1. січня точно кожного першого числа місяця. Його ріжноманітність залежатиме від вашого співробітництва.

Емерик Фанкович, Ол. Дякуємо гарно за красні загадки. Будемо поміщати в кожнім числі поступно. Засилай ще.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ

Часопис удержуємо опираючися виключно на передплати і ті пару корон, які складають наші прихильники на пресовий фонд. Так хочемо робити і в майбутньому. Чужої ласки не хочемо, але запрошуємо вже днесь всю пластову і йз пластовим рухом симпатизуючу українську суспільність, ставати в ряди передплатників цього одинокого майже жур-

ПРОВЕРЕ
С/Ф. 19 8

налу молоді на нашій Підкарпатській Руси. Передплата XIII. річника „Пластуна“ (10. чисел за рік 1935) виносити буде лише Кч 8 Є це майже найдешевший на світі часопис, бо передплатник дістане 10X12 сторін друку, за бідних Кч 8. Тайну того, як можна дати 120 сторін друку за 8 Кч можемо дуже радо зрадити. Це тому, бо ті пару корон передплати й даток на пресовий фонд звертаються виключно на друк, папір, и штемплі. Решту праці (писаня статей, зшиваня, пакованя, писаня адрес, ліпленя адрес і штемплів, несеня пакунків на пошту роблять редактор і адмінастратор лише з ідейних мотивів. Трохи тої ідейности просимо ласкаво і від наших читачів.

На пресовий фонд зложили дальші датки такі прихильники пласту: Кубиній Євген Кч 10, Біличенко Мих. Кч 5. Комятій Василь 5, Цегла Іван Кч 50, Фотул Іван, держ. учит. Кч 5, С. О. 10 Кч.

РОДИЧІ!

Передплатуйте для своїх дітей

„Діточу Бібліотеку“

яка виходить щомісячними книжечками в обємі 3-4 арк. друку.

На зміст цих книжечок складаються:

Байки, казки, історичні оповідання, описи з життя звірят, мандрівничі пригоди, сміховинки і сценічні картини, — оригінальні українські та перекладі й переспіви з чужих мов.

Всі книжечки обильно ілюстровані.

Передплата для Чехословаччини 25 корон.

Замовлення посилати на адресу:

Видавництво „Світ Дитини“

Львів, ул. Зіморовича, 3.

Орган українських відділів Союзу Пластунів Підк. Руси.
Виходить що місяця, крім липня і серпня. Редагує; колегія.
Видавець і відвічальний редактор: АНДРІЙ ВОРОН.
Адміністратор: Я. ШЕПЕЛЬ.
Редакція і адміністрація: Севлюш, ул. Розсипала ч. 34.
З „Центральної друкарні в Севлюші“ в піднаймі Ігната Рота в Севлюші
Новинкові штемплі дозволені числом 14.545-IV.-1934.